

Ukončí přirození nepřátele lýkožrouta smrkového jeho gradaci v NPŠ?

Radomír Mrkva

Jak se z médií opakovaně dozvídáme, aktivisté, členové Duhy a někteří vědci, např. předseda stínové vědecké sekce Rady NPŠ doc. Hruška, zjistili v místě blokády Na ztraceném vysokou mortalitu kůrovce a spekulují o „přirozeném konci gradace na Šumavě“. Poznatek, že v centru ohnisek gradace a postupně na postiženém území dochází k postupnému zvyšování mortality je lesnické vědě dobře znám. Popsán byl také specifický typ gradace lýko žrouta smrkového, který se vymyká klasickým gradačním typům. Tento kůrovec má svou přirozenou funkci destruenta v euroasijské smrkové tajze a zde musíme hledat důvod jeho ekologické výbavy a schopností velkoplošně (na desítkách tis. ha) zahubit les ve stádiu zralosti a nastartovat jeho přirozenou obnovu. Gradace začíná tak, že jsou napadány polomy, kde se kůrovec hekticky namnoží a začne napadat okolní stromy a šířit excentricky do okolí. V těchto místech, s určitým zpožděním potom narůstá tzv. odpor prostředí (množí se parazitoidi, patogeni atd.) až do stavu téměř totální mortality populace kůrovce. Specifikem gradace lýkožrouta smrkového je ale to, že část populace, líhnoucí se v ohniscích, migruje do okolí, často do značných vzdáleností. Zde vznikají satelitní ohniska kde se kůrovci opět bezproblémově množí. Tento způsob unikání „odporu prostředí“ je pro lýkožrouta příznačný a je příčinou velkoplošných disturbancí lesa. To vysvětluje, proč se ve středoevropském prostoru s rozvinutým smrkovým hospodářstvím, považuje kůrovec, hned po větru, za nejvýznamnějšího škůdce smrkového lesa.

Uvedené poznatky lze aplikovat v NPŠ zejména proto, že zde nejsou přirozená lesní společenstva (věkově i prostorově strukturované smíšené lesy i typy čistých smrčín), ale bývalé jednověkové smrkové hospodářské lesy. Také zde začala gradace (díky rozhodnutí tehdejších ministrů a ředitelů NPŠ) ponecháním části polomů, často roztroušených, „přirozenému vývoji“. Ten bohužel v „nepřirozených“ lesích v okolí nastartoval vznik ohnisek s popsáním scénářem vývoje mortality. Znamená to, že v současnosti se setkáváme se spektrem situací, kdy je pomístně mortalita vyšší, jinde minimální. Zjišťovat, jaká je kde mortalita je neobyčejně složité, protože se obvykle týká silně napadených stromů, kde kůrovec končí vývoj, ale hned vedlejší strom může být čerstvě napaden tzv. sesterským pokolením, kde se zatím populace zdravě vyvíjí. V terénu proto jen stěží lze při kácení a asanaci postupovat výběrově, něco poskácet, něco ponechat. Ponechané stromy budou s největší pravděpodobností napadeny později, právě třeba populacemi z okolních nově vzniklých ohnisek.

Z toho vyplývá, že pokud opravdu chceme mít na Šumavě přirozené lesy, musí se obnovit s pomocí člověka, protože člověk je během uplynulých staletí devastoval. Kůrovec opravdu není „architektem přirozeného lesa“ jak tvrdí aktivista RNDr. Vlašín a divočina, po které tolik prahne MVDr. Bláha, nemusí být mrtvý les. Úsilím současného vedení NPŠ je chránit procesy, které povedou k nastolení přirozených lesů, s převážným zastoupením buku, značnou příměsí jedle a ve vyšších polohách smrku. Lýkožrout je v těchto podmínkách nepřirozeným

elementem a je nutno ho z mnoha důvodů hubit na celé ploše NPŠ. Zapomíná se, že kůrovci neznají hranice zón a lokalit, kde bychom jeho výskyt mohli připustit. Kůrovci létají, jednak aktivně, ale často se do blízkého i vzdálenějšího okolí mohou dostat pasivně, pomocí větru.